

30.6.2010

Sisäasiainministeriö
Kirjaamo
sm.kirjaamo@intermin.fi

Viite: SM:n lausuntopyyntö
**ASIA: ETNISTEN SUHTEIDEN NEUVOTTELUKUNNAN (ETNO) LAUSUNTO
KOSKIEEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ KOTOUTTAMISLAIN
UUDISTAMISTA**

Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) on valtioneuvoston asettama laajapohjainen asiantuntijaelin, jonka tarkoituksena on mm. kehittää vuorovaikutusta viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja eduskunnassa edustettuna olevien puolueiden sekä maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen välillä niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla. Lisäksi ETNO avustaa maahanmuuttopolitiikan asiantuntijana ministeriöitä etnisesti yhdenvertaisen ja monimuotoisen yhteiskunnan kehittämisessä.

Sisäasiainministeriö on pyytänyt ETNO:ta lausuntoa valmistelevaansa hallituksen esitykseen kotouttamislain uudistamiseksi. ETNO:n työjaosto keskusteli lausuntopyynnöstä kokouksessaan 25.5.2010. Kokouksessa päätettiin, että ETNO:n lausunnossa keskitytään erityisesti maahanmuuttajien ja heitä edustavien järjestöjen näkemyksiin. Päätös tehtiin sillä perusteella, että viranomais- ja muilla tahoilla on ollut useita mahdollisuuksia omien näkemyksiensä esittämiseen. Edellä mainitun päätöksen seurauksena ETNO järjesti lakiuudistuksesta 16.6.2010 erillisen kuulemistilaisuuden, johon osallistui pääasiallisesti järjestöjen edustajia. Lausunto on yhteenveto 16.6. tilaisuudessa esiin nousseista, pääasiassa ETNO:n jäsenjärjestöjen esittämistä näkökulmista:

1) Kotoutumisen kaksisuuntaisuus ja yhteisöjen rooli

- *Kuulemistilaisuudessa korostettiin kotoutumisen kaksisuuntaisuutta ja maahanmuuttajien omien yhteisöjen tärkeää roolia.*

Kotoutuminen on kaksisuuntainen keskinäisen mukautumisen prosessi, jossa maahanmuuttaja ja koko yhteiskunta muuttuvat. Maahanmuuttajan oman kehitysprosessin ohella on tärkeää, että yhteiskunnan rakenteet, palvelut ja kantaväestö sopeutuvat maahanmuuttajiin. Esimerkiksi maahanmuuttajan henkilökohtaisilla verkostoilla ja vuorovaikutuksella kantaväestön kanssa on suuri vaikutus kotoutumiseen.

Maahanmuuttajien osallisuuden vahvistaminen on keskeinen asia edistettäessä kotoutumista. Maahanmuuttajat tulisi myös osallistaa heitä koskevien toimien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kotoutumisen tukemisessa ja erityisesti vertaistuen

tarjoamisessa myös maahanmuuttajien omilla yhteisöillä ja järjestöillä on tärkeä rooli. Järjestöt omaavat usein myös sellaista kieli- ja kulttuuriosaamista, mitä ei viranomaisilla ole. Maahanmuuttajien omien järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisikin tukea julkisin varoin, jotta ne voisivat puolestaan tukea uusien tulijoiden kotoutumista ja kehittää kotoutumista edistävää toimintaansa pitkäjänteisesti. Tällä hetkellä maahanmuuttajien omat järjestöt toimivat pääosin pienillä resursseilla, eikä niillä ole toiminnan kehittämiseen tarvittavia riittäviä resursseja.

2) Kotouttamisen resurssointi, palveluiden saatavuus ja tarpeen arviointi

- *Kuulemistilaisuudessa korostettiin riittävien resurssien tarvetta ja palveluiden saatavuutta.*

Kotouttamista edistävien toimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida, että maahanmuuttajat ovat heterogeeninen ryhmä, joka eroaa esimerkiksi maahantulon syyn, koulutustaustan ja monien muiden ominaisuuksien osalta. Ihmiset myös kotoutuvat eri tavoin. On myös olemassa haavoittuvia ryhmiä, jotka saattavat kohdata erityisiä haasteita kotoutumisen osalta. Tästä esimerkkinä voidaan mainita maahan muuttaneiden vanhusten erityistarpeet kielenopetuksessa. Kotouttamistoimien suunnittelun tulee perustua tämän moninaisuuden huomioimiselle. Esimerkiksi opiskelijoiden osalta yliopistot voisivat panostaa suomen ja ruotsin kielen opetukseen.

Kotouttamispalveluiden suunnittelun ja tarjonnan lähtökohtana tulee olla ne todelliset tarpeet, joita maahanmuuttaja kotoutuakseen tarvitsee. Tämä edellyttää, että kotouttamispalveluiden järjestämiseen varataan riittävät määrärahat ja henkilöstöresurssit. Ilman riittävää resurssointia myös kotouttamislakiin kirjatulla velvoitteilla ja kotoutumista tukevilla palveluilla on riski jäädä käytännössä toteutumatta.

Kotouttamispalveluiden tarve on usein suurin pian maahantulon jälkeen. Tälläkin hetkellä maahanmuuttajilla on kuitenkin kokemuksia siitä, että esimerkiksi kielikoulutukseen pääseminen saattaa kestää pitkään. Toisaalta ongelmana on pysyvien resurssien vähäisyys, mikä näkyy määräaikaisten projektien suurena määränä. Hankkeissa on kehitetty hyviä malleja esimerkiksi räätälöityyn työllistämisen edistämiseen, mutta mallien toteuttaminen edellyttäisi resurssien saamista pysyvän rahoitukseen.

Hallituksen esitysluonnoksessa on esitetty, että maahanmuuttajalla on velvollisuus itse pyytää alkukartoitusta tietyn määräajan puitteissa. Näiltä osin tulisi vielä pohtia viranomaisten velvollisuutta alkukartoituksen tekemisen osalta ottaen huomioon, että kieltä osaamaton ja suomalaista järjestelmää tuntematon maahanmuuttaja ei välttämättä osaa sellaista pian maahantulonsa jälkeen pyytää. Toisaalta hallituksen esityksessä on myös esitetty, että viranomaisen ei tarvitse toteuttaa kotoutumissuunnitelmaa määrärahojen puutteen vuoksi ja toisaalta, että maahanmuuttajalta voidaan evätä kotouttamisraha mikäli hän ei toteuta kotoutumissuunnitelmaa. Edellä esitetty saattaa johtaa tulkintavaikeuksiin mikäli maahanmuuttaja ei esimerkiksi noudata

kotoutumissuunnitelmaansa tilanteessa, jossa kunta ei järjestä suunnitelmaan merkittyä palvelua.

3) Perheen kotoutumissuunnitelma

- *Kuulemistilaisuudessa pidettiin esitystä perheen kotoutumissuunnitelmaksi hyvänä.*

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään, että perheelle voitaisiin laatia yhteinen kotoutumissuunnitelma. Esitystä pidettiin kannatettavana, sillä perheen jäsenet saattavat kotoutua hyvinkin eri tahdissa. Esityksen koko perheen kotoutumissuunnitelmasta nähtiin edistävän koko perheen kotoutumista ja erityisesti naisten asemaa. Joissakin tapauksissa tulisi kuitenkin turvata alaikäisen oikeus omaan suunnitelmaan.

4) Työllistyminen

- *Kuulemistilaisuudessa korostettiin työllistymisen tärkeyttä.*

Työhön pääseminen on yksi keskeinen kotoutumista edistävä tekijä. Kotoutumiskoulutusta tulisikin kehittää niin, että se tukisi mahdollisimman tehokkaasti maahanmuuttajien työllistymistä. Toisaalta myös taloudelliset suhdanteet, yhteiskunnan asenteet maahanmuuttajia kohtaan ja positiiviset esimerkit vaikuttavat maahanmuuttajien työllistymiseen.

5) Lakimuutoksista tiedottaminen

- *Kuulemistilaisuudessa pidettiin tärkeänä, että maahanmuuttajat saavat tietoa uudistuksista omalla kielellään*

Kotouttamislain uudistuksista, erityisesti maahanmuuttajien oikeuksista ja velvollisuuksista, tulisi tiedottaa laajasti kohderyhmälle ja eri kielillä.

Helsingissä 30.6.2010

Sari Haavisto
ETNO:n pääsihteeri
Sisäasiainministeriö

JAKELU SM/MMO, kirjaamo

TIEDOKSI Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO)
HARE

Käyntiosoite
Sisäasiainministeriö
Vuorikatu 20 A
Helsinki

Postiosoite
Sisäasiainministeriö/ETNO
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Puhelin
071 878 8644
071 878 8637

Vaihde
071 878 0171

Kotisivu
www.intermin.fi/etno

Sähköposti
etno@intermin.fi